

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
YVES BOT
prezentate la 4 iulie 2018¹

Cauza C-308/17

Hellenische Republik
împotriva
Leo Kuhn

[cerere de decizie preliminară formulată de
Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă, Austria)]

„Trimitere preliminară – Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 – Competența judiciară în materie civilă și comercială – Domeniu de aplicare – Articolul 1 alineatul (1) – Noțiunea «materie civilă și comercială» – Obligațiuni emise de un stat membru – Participare la restructurarea datoriei publice – Modificare unilaterală și retroactivă a condițiilor de împrumut – Clauze de acțiune colectivă – Acțiune exercitată împotriva statului de creditori privați care dețin aceste obligațiuni în calitate de persoane fizice – Răspunderea statului pentru *acta iure imperii* – Competențe speciale – Articolul 7 punctul 1 litera (a) – Competența în materie contractuală – Noțiunea «materie contractuală» – Noțiunea «angajament asumat în mod liber de o parte față de o altă parte» – Noțiunea «locul de executare a obligației în cauză» – Condiții de subscriere la împrumutul obligatar de stat – Transferuri succesive ale creanței – Locul efectiv de executare a «obligației principale» – Plata dobânzilor”

I. Introducere

1. Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 7 punctul 1 litera (a) din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială².
2. Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Hellenische Republik (Republica Elenă), pe de o parte, și domnul Leo Kuhn, pe de altă parte, în legătură cu o cerere având ca obiect executarea condițiilor împrumutului referitoare la obligațiuni emise de acest stat al căror titular era sau despăgubirea pentru neexecutarea acestora.
3. Pentru a măsura pe deplin sensul și întinderea cererii, aceasta trebuie să fie re poziționată într-un context mai larg.
4. Pe de o parte, această procedură, care privește restructurarea datoriei publice grecești, efectuată în luna martie 2012, cu participarea sectorului privat³, nu este izolată.

1 Limba originală: franceza.

2 JO 2012, L 351, p. 1.

3 *Private sector involvement (PSI)*. A se vedea, pentru o evocare a anumitor proceduri germane ulterioare, Grund, S., „The legal consequences of sovereign insolvency – a review of creditor litigation in Germany following the Greek debt restructuring”, în *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, Sage Publishing, New York, 2017, volumul 24, nr. 3, p. 399-423, în special p. 408-413.

5. Pe de altă parte, importanța întrebărilor adresate de instanța de trimitere, Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă, Austria), referitoare la competență, depășește cu mult aspectele sale tehnice, considerate în mod normal dificile în ceea ce privește dispoziția care trebuie interpretată. Aceasta privește în mod fundamental evoluția tehnicilor de împrumut ale statelor, precum și implicațiile economice și politice care ne determină să considerăm examinarea litigiilor referitoare la datoria de stat ca un subiect extrem de sensibil.

6. Astfel, alegerea finanțării pe piețe prin intermediul împrumuturilor obligatare⁴ a avut drept consecință complicarea gestionării datoriei de stat din cauza neadaptării mecanismelor contractuale la diversitatea creditorilor, care pot fi publici, privați, instituționali sau persoane fizice, și, mai ales, la lipsa coordonării dintre aceștia.

7. De asemenea, atunci când apare o criză a datoriei de stat, lipsa unei proceduri de examinare generală și organizată a insolvenței statelor conduce la lăsarea procedurii de restructurare⁵ în seama instanțelor.

8. Astfel, problemele juridice complexe ridicate de multiplicarea și de internaționalizarea procedurilor nu pot fi separate de contextul economic în care trebuie soluționate⁶.

9. În cazul restructurării datoriei grecești în 2012, cu o valoare istorică⁷, dificultățile identificate în mod tradițional au apărut din nou ca urmare a emiterii unor titluri în euro sau a riscului unei crize sistemice care decurgea de aici⁸. Acestea au justificat recurgerea la soluții financiare și juridice al căror caracter excepțional explică acuitatea problemelor care trebuie soluționate.

10. Curtea de Justiție a Uniunii Europene a avut deja ocazia de a aborda problema delicată a efectelor acestei restructurări asupra drepturilor titularilor de obligațiuni emise de statul elen, prin prisma notificării actelor judiciare, și de a se pronunța într-o fază avansată a procedurii, înaintea oricărei examinări pe fond, prin Hotărârea din 11 iunie 2015, *Fahrenbrock și alții* (C-226/13, C-245/13 și C-247/13, denumită în continuare „Hotărârea *Fahrenbrock și alții*”, EU:C:2015:383).

11. De la această dată, alte decizii au fost pronunțate de instanțele europene, sesizate de un număr foarte mare de alți deținători de obligațiuni emise de statul elen care urmăresc același obiectiv, și anume de a asigura respectarea drepturilor lor contractuale sau de a obține repararea pretinselor prejudicii.

12. Astfel, prin Hotărârea din 7 octombrie 2015, *Accorinti și alții/BCE*⁹, Tribunalul Uniunii Europene a respins acțiunea introdusă la 11 februarie 2013 de peste 200 de titulari, în cea mai mare parte italieni, de titluri private grecești, prin care s-a solicitat repararea prejudiciului suferit în special în urma adoptării de către Banca Centrală Europeană (BCE) a deciziei din 5 martie 2012 privind eligibilitatea titlurilor de creanță tranzacționabile emise sau garantate pe deplin de Republica Elenă în contextul ofertei de preschimbare de obligațiuni lansate de Republica Elenă¹⁰, precum și alte măsuri ale BCE legate de restructurarea datoriei publice grecești. Ulterior, prin Hotărârea din 24 ianuarie 2017,

4 Această evoluție a apărut în anii '80. Înainte, datoriile erau în esență de natură bancară.

5 Contenciosul se dezvoltă din diferite perspective. Anumiți titulari se asigură că nu sunt tratați mai puțin bine decât cei care, pentru că nu au acceptat diminuarea valorii creanței lor (*haircut*), urmăresc să obțină în fața instanței executarea creanței pe care statul nu o mai poate onora. Alți titulari încearcă să obțină avantaje din această situație pentru a efectua investiții speculative.

6 Exemplul dat de datoria argentiniană a demonstrat consecințele economice ale expunerii statului care se împrumută la strategia judiciară a investitorilor. Nu putem ignora că aceasta are un cost financiar care este evaluat și care are un rol în alegerea legii aplicabile, condiționând pe viitor capacitatea statului de a împrumuta din nou.

7 Respectiv 205 miliarde de euro din creanțele deținute de creditorii privați, de comparat cu datoria argentiniană de aproximativ 90 de miliarde de dolari față de Statele Unite (USD) (aproximativ 76,22 miliarde de euro).

8 Acest risc era întărit de deținerea de către bănci a unei părți semnificative a obligațiunilor de stat.

9 T-79/13, EU:T:2015:756.

10 JO 2012, L 77, p. 19.

Nausicaa Anadyomène și Banque d'escompte/BCE¹¹, Tribunalul a respins cererea de despăgubire formulată la 21 decembrie 2015 de băncile comerciale, excluzând orice răspundere a BCE și confirmând ce se reținuse în privința persoanelor fizice care dețin titluri de creanță emise de statul elen.

13. Pe de altă parte, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a examinat cererile formulate în lunile septembrie și octombrie 2014 de 6 320 de resortisanți greci, titulari ai unor obligațiuni emise de statul elen, în calitate de persoane fizice, în cantumuri care variază între 10 000 de euro și 1 510 000 de euro, referitoare la participarea lor forțată la diminuarea datoriei publice grecești prin preschimbarea obligațiilor lor cu altele cu o valoare mai mică. Prin Hotărârea din 21 iulie 2016¹², această Curte a statuat, în unanimitate, că nu a avut loc o încălcare a articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale¹³, nici a articolului 14 din CEDO coroborat cu articolul 1 din acest protocol¹⁴.

14. În prezent, Curtea este invitată să își completeze analiza, pronunțându-se cu privire la normele aplicabile stabilirii competenței instanței sesizate, în prelungirea Hotărârii Fahnenbrock și alții, precum și a Hotărârii din 28 ianuarie 2015, Kolassa (C-375/13, denumită în continuare „Hotărârea Kolassa”, EU:C:2015:37), în legătură cu natura raporturilor juridice existente între emitentul unui titlu de stat și dobânditorul acestuia.

15. Întrebările adresate de instanța de trimitere, precum și observațiile părților trebuie să determine Curtea să verifice în prealabil dacă litigiul principal intră sub incidența Regulamentului nr. 1215/2012, aplicabil, potrivit articolului 1 alineatul (1), „în materie civilă”, cu excepția, printre altele, a răspunderii statului pentru actele sale în exercitarea autorității publice (*acta iure imperii*). În cazul în care litigiul intră în domeniul de aplicare al acestui regulament, va trebui să se asigure ulterior dacă poate fi calificat drept litigiu în „materie contractuală”, în sensul articolului 7 punctul 1 litera (a) din regulamentul menționat, astfel cum a fost interpretat de Curte, care prevede o normă de competență specială care derogă de la norma generală de competență a instanțelor din statul membru în care se află domiciliul pârâtului. În sfârșit, dacă această situație se regăsește, va trebui să se determine care este „locul de executare a obligației în cauză”, în sensul acestui articol 7.

16. La finalul analizei noastre, vom propune, numai cu titlu subsidiar, elemente de răspuns la aceste două ultime probleme privind condițiile de aplicare a normei de competență speciale prevăzute la articolul 7 punctul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1215/2012.

17. Astfel, susținem cu titlu principal că litigiul nu intră în domeniul de aplicare al acestui regulament.

11 T-749/15, nepublicată, EU:T:2017:21.

12 Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 21 iulie 2016, Mamatas și alții împotriva Greciei, denumită în continuare „Hotărârea Mamatas”, CE:ECHR:2016:0721JUD006306614.

13 Semnată la Roma, la 4 noiembrie 1950, denumită în continuare „CEDO”. În comunicatul de presă, grefierul Curții Europene a Drepturilor Omului a explicat că, „[p]rin urmare, Curtea statuează că reclamanții nu au suferit o sarcină specială excesivă, ținând seama în special de marja largă de apreciere a statelor în materie și având în vedere diminuarea valorii de piață a titlurilor deja afectată de reducerea solvabilității statului, care nu ar fi fost probabil în măsură să își onoreze obligațiile care decurg din clauzele incluse în vechile titluri înainte de intrarea în vigoare a noii legi. Curtea consideră de asemenea că clauzele de acțiune colectivă și restructurarea datoriei publice constituiau o măsură adecvată și necesară pentru reducerea datoriei publice și pentru prevenirea încetării de plăți a statului, că investițiile în obligațiuni nu erau scutite de riscuri și că reclamanții trebuiau să fie conștienți de evenimentele imprevizibile și de riscul unei eventuale pierderi a valorii titlurilor lor, având în vedere deficitul și gradul de îndatorare ridicate ale Greciei, chiar și înainte de criza din 2009”.

14 În comunicatul de presă, grefierul Curții Europene a Drepturilor Omului a adăugat că „Curtea statuează de asemenea că procedura de schimb nu era discriminatorie, în special ca urmare a dificultății de localizare a titularilor de obligațiuni pe această piață volatilă, a dificultății de a stabili criterii precise de diferențiere între titulari, a riscului de a pune în pericol întreaga operațiune cu consecințe dezastruoase pentru economie și a necesității de a acționa rapid pentru restructurarea datoriei”.

II. Cadrul juridic

A. Dreptul Uniunii

18. Considerentele (4), (15) și (16) ale Regulamentului nr. 1215/2012¹⁵ enunță:

„(4) Anumite diferențe între normele interne care reglementează competența judiciară și recunoașterea hotărârilor împiedică buna funcționare a pieței interne. Adoptarea de dispoziții care să unifice normele referitoare la conflictele de competență în materie civilă și comercială și care să asigure recunoașterea și executarea rapidă și simplă a hotărârilor pronunțate într-un stat membru este indispensabilă.

[...]

(15) Normele de competență ar trebui să prezinte un mare grad de previzibilitate și să se întemeieze pe principiul conform căruia competența este determinată, în general, de domiciliul pârâtului. Astfel, competența ar trebui să fie întotdeauna determinată pe baza acestui criteriu, cu excepția câtorva situații bine definite în care materia litigiului sau autonomia părților justifică un alt punct de legătură. În cazul persoanelor juridice, domiciliul trebuie să fie definit în mod independent, în vederea ameliorării transparenței normelor comune și a evitării conflictelor de competență.

(16) În afară de instanța domiciliului pârâtului, ar trebui să existe și alte instanțe autorizate în temeiul unei legături strânse între instanță și acțiune sau în scopul bunei administrări a justiției. Existența unei legături strânse ar trebui să asigure securitatea juridică și să evite posibilitatea de a se introduce o acțiune împotriva pârâtului în fața unei instanțe dintr-un stat membru care nu era previzibilă în mod rezonabil de către acesta. Acest lucru este important în special în litigiile privind obligații necontractuale care rezultă din încălcări ale intimității și ale drepturilor legate de personalitatea sa, inclusiv privind calomnia.”

19. Articolul 1 alineatul (1) din acest regulament prevede:

„Prezentul regulament se aplică în materie civilă și comercială, indiferent de natura instanței. Acesta nu se aplică, în special, în materie fiscală, vamală sau administrativă și nici răspunderii statului privind acte sau omisiuni în cadrul exercitării autorității publice (*acta iure imperii*).”

20. Potrivit articolului 4 alineatul (1) din regulamentul menționat, care face parte din capitolul II, intitulat „Competența”, secțiunea 1 care regroupează „[d]ispoziții generale”:

„Sub rezerva dispozițiilor prezentului regulament, persoanele domiciliate pe teritoriul unui stat membru sunt acționate în justiție, indiferent de naționalitatea lor, în fața instanțelor respectivului stat membru.”

¹⁵ Aplicabil, potrivit articolului 66 din regulament, acțiunilor judiciare intentate la 10 ianuarie 2015 sau după această dată.

21. În secțiunea 2 din același capitol II, intitulată „Competențe speciale”, articolul 7 punctul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1215/2012 prevede:

„O persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru:

1. (a) în materie contractuală, în fața instanțelor de la locul de executare a obligației în cauză;”¹⁶.

B. Dreptul elen

22. Conform deciziei de trimitere¹⁷, Republica Elenă a emis în Grecia obligațiuni de stat, ca drepturi asupra unor titluri de valoare (creanțe înregistrate în contul datoriei publice), supuse legislației elene și tranzacționate la bursa din Atena. Aceste drepturi asupra unor titluri de valoare au fost înregistrate¹⁸ în sistemul de cont curent al Băncii Centrale a Greciei, care cuprinde conturile deschise în numele fiecăruia dintre participanții autorizați de guvernatorul băncii centrale să participe la acesta¹⁹.

23. În temeiul articolului 6 alineatul 2 din legea amintită, participanții la sistemul de cont curent al Băncii Centrale a Greciei pot transfera unor terți investitori drepturi aferente obligațiunii²⁰, însă o astfel de operațiune juridică produce efecte numai între părțile în cauză, cu excluderea expresă a oricărui efect în favoarea sau în detrimentul Republicii Elene.

24. Articolul 6 alineatul 4 din Legea 2198/1994 prevede că o obligațiune este transferată în contul participantului prin intermediul unei note de credit.

25. Articolul 6 alineatele 5-7 din această lege facilitează înțelegerea „sistemului” descris de instanța de trimitere. Acesta prevede:

„5. Conturile participanților sunt păstrate în sistem. Conturile investitorilor sunt păstrate la participanți.

6. Atât în sistem, cât și la participanți, conturile sunt păstrate separat pe fiecare categorie de titluri care prezintă caracteristici comune.

16 Versiunea în limba germană a acestui regulament distinge două alternative, vizând, din punct de vedere literal, „locul unde a fost executată obligația” și „[locul unde] ar trebui executată [obligația]”. Versiunea în limba greacă are următorul cuprins: „*os pros diaforés ek symváseos, enó pion tou dikastiríou tou tó pou ó pou ekpliróthike í ofeílei na ekplirotheí í parochi*”, ceea ce înseamnă: „în materie contractuală, în fața instanței de la locul unde a fost sau trebuie efectuată prestația”.

17 Întrucât instanța de trimitere a rezumat dispozițiile aplicabile, citatele din dispozițiile legii elene care urmează sunt extrase din observațiile scrise ale guvernului elen.

18 Potrivit articolului 5 alineatul 2 din Nómo s 2198/1994 – Áf xisi apodochón dimosion ypallilon en génei, sýnapsi daneíon ypó tou Ellinikó u Dimosíou kai dimiourgía stin Trápeza tis Elládos Systímatos Parakolóuthisis Synallagón epí Titlon me Logistikí Morfí (‘Ávloi Titloi) kai álles diatáxeis [Legea 2198/1994 privind majorarea remunerației tuturor funcționarilor, contractare de împrumuturi de către statul elen; crearea în cadrul Băncii Greciei a unui sistem de supraveghere a operațiunilor cu privire la titluri înscrise în cont (titluri în formă dematerializată) și alte dispoziții] din 22 martie 1994 (FEK A’ 43/22.03.1994, denumită în continuare „Legea 2198/1994”), „împrumuturile și subdiviziunile lor (titluri) sunt urmărite prin intermediul unor înregistrări contabile în sistemul de cont curent [...] administrat de Banca Centrală a Greciei. Dobânzile aferente titlurilor sunt de asemenea urmărite prin intermediul unor înregistrări contabile, întrucât acestea fac obiectul unei tranzacții autonome, prin aplicarea *mutatis mutandis* a celorlalte dispoziții din prezentul capitol. Banca Centrală a Greciei efectuează înregistrările cu privire la maturitatea, serviciul și rambursarea împrumuturilor pe seama Republicii Elene”.

19 Potrivit articolului 6 alineatul 1 din această lege, „[l]a sistem participă, pe lângă statul elen și Banca Centrală a Greciei, în calitate de administrator, persoane juridice sau fizice (denumite în continuare «participanți») desemnate fie pe categorii, fie nominal prin decizia guvernatorului Băncii Centrale a Greciei. [...]”.

20 Din modul de redactare a acestui articol citat în observațiile guvernului elen sau ale Republicii Elene, părătă, reiese că este vorba despre cesiunea sau transferul dreptului de proprietate aferent titlului.

7. În sistem, conturi distincte sunt păstrate pentru fiecare participant, pe de o parte, pentru titlurile din propriul portofoliu și, pe de altă parte, pentru cele din portofoliul clienților săi investitori. Contul de portofoliu al investitorilor păstrat la fiecare participant cumulează toți investitorii participantului.”

26. Articolul 8 din legea menționată, intitulat „Creanțele investitorilor”, prevede:

[...]

„2. Investitorul are o creanță în temeiul titlului său numai împotriva participantului la care se păstrează contul său. În cazul în care statul nu și-a îndeplinit obligațiile prevăzute la alineatul 6 al prezentului articol, investitorul are o creanță în temeiul titlului său numai împotriva statului.

[...]

6. Plata capitalului și a dobânzilor ajunse la scadență de către stat Băncii Centrale a Greciei conduce la stingerea obligațiilor statului. Banca Centrală a Greciei acordă fiecărui participant capitalul și dobânzile aferente titlurilor datorate la scadența împrumutului. Plata menționată mai sus conduce la stingerea obligațiilor Băncii Centrale a Greciei.

[...]”

27. Pe de altă parte, Nómoș 4050/2012 – Kanónes tropopoiíseos títon ekdóseos í engyíseos tou Ellinikóu Dimosíou me symfonía ton Omologioúchon (Legea 4050/2012, intitulată „Norme privind modificarea titlurilor emise sau garantate de statul elen, cu acordul titularilor de obligațiuni”) ²¹ din 23 februarie 2012 prevede că titularii anumitor obligațiuni emise de statul elen primesc o propunere de „restructurare”.

28. Acest termen, utilizat de instanța de trimitere, figurează și în Hotărârea Fahnenbrock și alții (punctul 8). În opinia noastră, trebuie să se facă o distincție între „restructurarea datoriei publice” și propunerea de participare la aceasta, care constă în „modificarea titlurilor eligibile”, potrivit articolului 1 alineatul 2 din Legea 4050/2012, care prevede:

„Consiliul de Miniștri, la propunerea Ypourgoú Oikonomikón (ministrul finanțelor, Grecia), decide să inițieze procedura de modificare a titlurilor eligibile de către titularii de obligațiuni, definește titlurile eligibile și, în cazul înlocuirii, definește capitalul sau valoarea nominală, rata dobânzii sau randamentul, maturitatea, dreptul (englez sau unul diferit) care reglementează noile titluri emise de statul elen și autorizează Organismós Diacheírisis Dimosíou Chréous [Agenția de Gestionare a Datoriei publice, Grecia] să emită una sau mai multe invitații din partea statului elen.

Prin invitația respectivă, titularii de titluri eligibile vizați sunt invitați să decidă, într-un termen stabilit, dacă acceptă modificarea titlurilor eligibile, astfel cum a fost propusă de statul elen, în conformitate cu procedura prevăzută de prezentul articol.”

29. Această lege 4050/2012 prevede introducerea unei clauze de „restructurare” ²² sau a unei „clauze de acțiune colectivă” (CAC) care permite modificarea condițiilor inițiale de împrumut prin intermediul unor decizii adoptate cu majoritatea calificată a capitalului restant datorat și care să se aplice apoi și titularilor de obligațiuni aflați în minoritate.

21 FEK A' 36/23.2.2012, denumită în continuare „Legea 4050/2012”.

22 Termen utilizat de instanța de trimitere care figurează și la punctul 8 din Hotărârea Fahnenbrock și alții.

30. La punctul 9 din Hotărârea Fahnenbrock și alții, se precizează că, „[p]otrivit articolului 1 alineatul 4 din această lege, modificarea titlurilor în cauză necesită întrunirea unui cvorum reprezentând 50 % din totalul obligațiunilor respective, precum și o majoritate calificată care corespunde unei cote de două treimi din capitalul participant”.

31. Pentru a completa rezumatul care figurează la punctul 10 din această hotărâre, trebuie să se redea articolul 1 alineatul 9 din legea menționată, astfel cum este citat de guvernul elen și care prevede:

„De la publicarea în *Jurnalul Oficial al Republicii Elene* a decretului de aprobare al Consiliului de Miniștri, decizia titularilor de obligațiuni, astfel cum a fost certificată de administratorul procedurii, produce efecte *erga omnes*, este obligatorie pentru toți titularii de obligațiuni și investitorii în titluri eligibile și prevalează asupra eventualelor dispoziții generale sau speciale contrare ale oricărei legi, act administrativ sau acord. În cazul înlocuirii titlurilor eligibile, prin înregistrarea noilor titluri în sistem, titlurile eligibile înlocuite cu noile titluri sunt anulate automat, conducând la stingerea oricărui drept sau obligație care emană de la aceștia, inclusiv totalitatea drepturilor și a obligațiilor care au făcut parte din acestea indiferent de moment.”

32. Articolul 1 alineatul 11 din Legea 4050/2012, citat de asemenea în Hotărârea Mamatas (§ 48), prevede:

„Dispozițiile prezentului articol au în vedere protecția unui interes public peremptoriu, sunt dispoziții imperative și de aplicabilitate directă, prevalează asupra eventualelor dispoziții generale sau speciale contrare oricărei legi, act administrativ sau acord [...], iar aplicarea lor nu creează și nici nu activează vreun drept contractual sau legal în favoarea titularului de obligațiuni sau a investitorului și nicio obligație contractuală sau legală în detrimentul emitentului sau al garantului titlurilor [...], cu excepția celor prevăzute în mod expres de dispozițiile prezentului articol.”

III. Situația de fapt și întrebările preliminare

33. Domnul Kuhn, cu domiciliul la Viena (Austria), a dobândit, prin intermediul unei bănci depozitare stabilită în Austria, care acționează în calitate de comisionar²³, obligațiuni cu o valoare nominală de 35 000 de euro²⁴, emise de Republica Elenă, supuse legislației elene. Aceste titluri de stat au fost înregistrate în contul de instrumente financiare, administrat de banca depozitară, al cărui titular este domnul Kuhn²⁵. Este vorba despre titluri la purtător care dau dreptul, în conformitate cu condițiile de împrumut, la rambursarea capitalului și „la plata punctuală”²⁶.

34. Instanța de trimitere precizează că statul elen a emis în Grecia aceste obligațiuni supuse legislației elene și tranzacționate la bursa din Atena ca „drepturi asupra unor hârtii de valoare”, cu alte cuvinte creanțe înregistrate în contul datoriei publice. Acestea au fost înregistrate în sistemul de cont curent al Băncii Centrale a Greciei, în care participanții la acest sistem, autorizați de guvernatorul acestei bănci centrale, dețin un cont pe numele lor.

23 Astfel cum precizează guvernul portughez în observațiile sale scrise, acest termen înseamnă că, „[î]n calitate de intermediar financiar, banca a primit, a transmis și a executat ordinul de subscriere dat de reclamant, realizând o operațiune pe seama altuia”.

24 Este vorba despre valoarea subscripției conform documentului prezentat în anexa 1 la observațiile scrise ale Republicii Elene. Se precizează de asemenea în documentul respectiv codul *International Securities Identification Number* (ISIN) al obligațiunilor corespunzător celui care figurează în *offering circular* (prospectul de emisiune) din 16 februarie 2009. În conformitate cu acest document, data maturității sau a scadenței, cu alte cuvinte data la care obligațiunile trebuie rambursate titularului, în funcție de valoarea lor nominală, a fost stabilită la 20 martie 2012. Înainte de data maturității, titularul trebuie să primească în schimbul capitalului său împrumutat dobânzi sau cupoane. În speță, rata dobânzii era stabilită la 4,3 % pe an și domnul Kuhn susține că a încasat aceste dobânzi.

25 Conform instanței de trimitere, „reclamantul însuși declară că este titularul unui depozit de instrumente financiare pe teritoriul național administrat de banca depozitară și proprietarul obligațiunilor de stat înregistrate în acest depozit”.

26 Cu alte cuvinte la plata dobânzilor.

35. Potrivit acestei instanțe, decurge atât din dispozițiile Legii 2198/1994, cât și din condițiile de împrumut referitoare la obligațiunile de stat în cauză că, mai întâi, participanții la sistemul respectiv au devenit deținători și creditori ai acestor obligațiuni, transmise prin înregistrarea în contul lor, după care au acordat drepturile aferente acestor obligațiuni unor terți investitori, un astfel de act juridic producând efecte numai față de persoanele în cauză, cu excluderea Republicii Elene.

36. În urma adoptării Legii 4050/2012, Republica Elenă a procedat la conversiunea obligațiunilor dobândite de domnul Kuhn, înlocuindu-le cu obligațiuni de stat noi cu o valoare nominală mai redusă.

37. Instanța de trimitere arată că, în conformitate cu afirmațiile domnului Kuhn, Republica Elenă a plătit, până la data acestei conversiuni, dobânzi într-un cont deschis pe numele acestuia la o bancă stabilită în Austria. Aceasta precizează că domnul Kuhn ar fi vândut²⁷ obligațiunile convertite cu 7 831,58 euro, suferind un prejudiciu în cuantum de 28 673,42 euro, această sumă corespunzând valorii nominale a obligațiunilor la data scadenței la 20 februarie 2012²⁸, majorată cu dobânzi și cheltuieli.

38. În aceste circumstanțe, domnul Kuhn a introdus o acțiune la Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien (Tribunalul Regional pentru Cauze Civile din Viena, Austria)²⁹, pentru a obține executarea condițiilor de împrumut referitoare la obligațiunile în cauză sau o indemnizație ca urmare a neexecutării acestora.

39. Prin ordonanța din 8 ianuarie 2016, această instanță a declarat că nu are competența internațională să soluționeze acțiunea respectivă.

40. Sesizat cu un apel declarat împotriva acestei ordonanțe, Oberlandesgericht Wien (Tribunalul Regional Superior din Viena, Austria) a respins, prin ordonanța din 25 februarie 2016, excepția de necompetență formulată de instanțele austriece pentru motivul că cererea domnului Kuhn nu se întemeiează pe un act legislativ elen, ci pe condițiile de împrumut inițiale referitoare la obligațiunile de stat în cauză și că instanța competentă este desemnată de legislația elenă, aplicabilă în funcție de părți, în speță cea a domiciliului creditorului, locul unde datoria pecuniară trebuia executată.

41. Republica Elenă a formulat un „recurs extraordinar” împotriva acestei ordonanțe la instanța de trimitere.

42. Conform acesteia din urmă, întrucât domnul Kuhn solicită executarea de către Republica Elenă a condițiilor de împrumut cu privire la obligațiunile de stat în cauză, acesta se referă în mod corect la raportul juridic invocat dintre el, în calitate de dobânditor al obligațiunilor de stat, și Republica Elenă, în calitate de emitent al acestor obligațiuni, astfel încât există un drept contractual „(secundar)”³⁰, în temeiul articolului 7 punctul 1 din Regulamentul nr. 1215/2012.

43. Aceasta reține de asemenea, pe de o parte, că domnul Kuhn invocă un drept la executarea condițiilor de împrumut întemeiat pe angajamentul de plată dat de Republica Elenă, în calitate de debitor obligatar, și, pe de altă parte, că emisiunea de obligațiuni „(titluri la purtător)”³¹ nu poate fi asimilată cu *acta iuri imperii*. Aceasta deduce de aici că litigiul intră în sfera materiei civile și comerciale.

27 La ședință, reprezentantul domnului Kuhn a confirmat că titlurile au fost vândute.

28 Această dată, care figurează în decizia de trimitere, nu corespunde nici cu cea care figurează în documentele cauzei, din care reiese că data maturității obligațiunilor dobândite de domnul Kuhn a fost stabilită la 20 martie 2012, nici cu data Legii 4050/2012, nici cu precizarea potrivit căreia domnul Kuhn a vândut obligațiuni convertite.

29 Este cert că acțiunea a fost inițiată după 9 ianuarie 2015.

30 Textul respectiv este reluat în mod identic în cererea de decizie preliminară.

31 Textul respectiv este reluat în mod identic în cererea de decizie preliminară.

44. În aceste condiții, Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„Articolul 7 punctul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1215/2012 trebuie interpretat în sensul că:

- și în cazul unor contracte succesive de cesiune a unei creanțe, precum cea în speță, locul de executare a obligației în sensul acestei dispoziții se stabilește potrivit stipulațiilor contractuale inițiale?
- în cazul exercitării dreptului la respectarea condițiilor unei obligațiuni de stat, precum cea emisă în speță de Republica Elenă, precum și în cazul despăgubirilor pentru nerespectarea acestor condiții, locul efectiv de executare este stabilit deja prin plata de dobânzi în temeiul acestei obligațiuni de stat în contul de instrumente financiare al titularului de pe teritoriul național^[32]?
- împrejurarea că, prin intermediul stipulațiilor contractuale inițiale, s-a stabilit un loc legal de executare în sensul [dispoziției menționate] se opune ca executarea efectivă ulterioară a contractului să conducă la un alt loc de executare în sensul [aceleiași] dispoziții?”

IV. Analiza noastră

45. Prin intermediul celor trei întrebări preliminare, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă, într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal, în care o persoană a dobândit, prin intermediul unei bănci depozitare, obligațiuni emise de un stat membru și invocă o creanță față de acesta din urmă, întemeindu-se pe condițiile împrumutului obligatar, articolul 7 punctul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1215/2012 trebuie interpretat în sensul că „locul de executare a obligației în cauză” este determinat în condițiile de împrumut la momentul emiterii obligațiunilor, în pofida cesiunilor ulterioare ale acestora, sau de locul de executare efectivă a condițiilor de împrumut, precum plata dobânzilor.

46. Trebuie să se precizeze că Republica Elenă, precum și guvernele elen și italian, susțin că litigiul principal nu intră nici în domeniul de aplicare material al Regulamentului nr. 1215/2012, în măsura în care, în esență, acesta se întemeiază pe dreptul suveran al unui stat membru de a legifera în vederea restructurării datoriei sale publice, nici în sfera „materiei contractuale”, în sensul articolului 7 punctul 1 litera (a), pentru motivul că nu există un raport contractual între statul membru și deținătorul unor titluri de stat. În consecință, Curtea trebuie, cu titlu introductiv, să stabilească dacă se poate considera că acțiunea privește „materia civilă și comercială”, în sensul articolului 1 alineatul (1) din acest regulament³³. Numai un răspuns afirmativ la această întrebare va trebui să determine Curtea să se pronunțe cu privire la a doua întrebare prezentată în prealabil mai sus.

32 Sau, cu alte cuvinte, în contul titularului de obligațiuni.

33 A se vedea, cu titlu de exemplu, situații în care întrebarea nu a fost adresată de instanța de trimitere, Hotărârea din 1 octombrie 2002, Henkel (C-167/00, EU:C:2002:555, punctul 25), Hotărârea din 28 aprilie 2009, Apostolides (C-420/07, EU:C:2009:271, punctul 40), și Hotărârea din 28 iulie 2016, Siemens Aktiengesellschaft Österreich (C-102/15, EU:C:2016:607, punctul 27).

A. Litigiul intră în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 1215/2012?

47. Pentru a considera că litigiul intră în sfera materiei civile și comerciale, instanța de trimitere s-a referit la Hotărârea *Fahrenbrock* și alții, după ce a reținut că reclamantul solicită executarea condițiilor de împrumut sau despăgubirea pentru neexecutarea lor de către statul pârât, emitent al obligațiilor de stat, întemeindu-se pe angajamentul de plată asumat de acesta în calitate de debitor obligatar³⁴. Deși această apropiere poate părea pertinentă într-o anumită măsură, opinia noastră diferă în mod fundamental cu privire la consecințele care trebuie deduse de aici, pentru motivul că analiza competenței trebuie să aibă la bază temeuri diferite pe care le vom examina.

1. Cu privire la conținutul Hotărârii *Fahrenbrock* și alții

48. În ceea ce privește primul punct de convergență, se poate arăta că obiectul litigiului, care se înscrie în circumstanțe de fapt aproape analoge³⁵, este similar, întrucât, în una dintre cauzele (*Kickler* și alții, C-578/13) pe baza cărora Curtea a pronunțat Hotărârea *Fahrenbrock* și alții, deținătorii de obligațiuni emise de statul elen solicitau Republicii Elene, pe lângă plata de despăgubiri, executarea contractuală a obligațiilor inițiale ajunse la scadență. Cauza cererii este, în toate cazurile, o încălcare a drepturilor și a obligațiilor contractului³⁶.

49. În aceste circumstanțe, al doilea punct de convergență este deosebit de important, întrucât Curtea s-a pronunțat cu privire la interpretarea articolului 1 din Regulamentul (CE) nr. 1393/2007³⁷, a cărui formulare este identică cu cea a articolului 1 din Regulamentul nr. 1215/2012. Domeniul lor de aplicare este limitat la „materia civilă și comercială” și nu se aplică în special în ceea ce privește „răspunderea statului privind acte sau omisiuni în cadrul exercitării autorității publice (*acta iure imperii*)”³⁸.

34 A se vedea Grund, S., „The legal consequences of sovereign insolvency – a review of creditor litigation in Germany following the Greek debt restructuring”, *op. cit.*, în special p. 413, care explică alegerea acestui temei de către reclamanți în urma pronunțării Hotărârii *Fahrenbrock* și alții (punctul 57).

35 Spre deosebire de reclamanții din cauzele anterioare, domnul Kuhn a vândut obligațiunile convertite pentru care invocă reducerea valorii în raport cu valoarea stabilită de condițiile de împrumut inițiale, ulterioră aplicării Legii 4050/2012.

36 Prin urmare, nu este vorba despre un litigiu privind efectuarea unui control de legalitate. În această privință, Legea 4050/2012 a făcut obiectul unui control de constituționalitate [a se vedea Hotărârea pronunțată de Symvoulio tis Epikrateias (Consiliul de Stat, Grecia) în adunare plenară din 21 martie 2014, nr. 1116/2014 și nr. 1117/2014] și al unui control de convenționalitate (a se vedea Hotărârea *Mamatas*).

37 Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului din 13 noiembrie 2007 privind notificarea sau comunicarea în statele membre a actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă sau comercială și abrogarea Regulamentului (CE) nr. 1348/2000 al Consiliului (JO 2007, L 324, p. 79).

38 Această precizare nu figura în dispozițiile anterioare echivalente, și anume la articolul 1 primul paragraf prima teză din Convenția din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă și comercială (JO 1998, C 27, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 10, p. 3), astfel cum a fost modificată prin convențiile succesive privind aderarea noilor state membre la această convenție (denumită în continuare „Convenția de la Bruxelles”), și la articolul 1 alineatul (1) prima teză din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74). Legiuitorul Uniunii a codificat astfel jurisprudența Curții, inițiată în Hotărârea din 14 octombrie 1976, *LTU* (29/76, EU:C:1976:137), și în Hotărârea din 16 decembrie 1980, *Rüffer* (814/79, EU:C:1980:291), care au reținut drept criteriu de distincție între cauzele de drept privat și cele care țin de dreptul public intervenția unei autorități publice care acționează în exercitarea puterii publice. Pentru o prezentare detaliată a jurisprudenței în legătură cu obiectul litigiului principal, a se vedea Concluziile prezentate în cauzele conexe *Fahrenbrock* și alții (C-226/13, C-245/13, C-247/13 și C-578/13, EU:C:2014:2424, punctele 52-60, precum și jurisprudența citată). Curtea s-a pronunțat foarte recent cu privire la interpretarea articolului 1 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012, prin Hotărârea din 9 martie 2017, *Pula Parking* (C-551/15, EU:C:2017:193, punctul 39), în care a declarat că „o procedură de executare silită inițiată de o societate deținută de o colectivitate teritorială împotriva unei persoane fizice domiciliată în alt stat membru în vederea recuperării unei creanțe neplătite pentru parcare într-o parcare publică, a cărei exploatare a fost delegată acestei societăți de către respectiva colectivitate, și care nu prezintă niciun caracter punitiv, ci constituie simpla contraprestație a unui serviciu furnizat, intră în domeniul de aplicare al acestui regulament”.

50. Curtea a statuat în Hotărârea Fahnenbrock și alții că „[a]rticolul 1 alineatul (1) din Regulamentul [nr. 1393/2007] trebuie interpretat în sensul că acțiuni jurisdicționale în despăgubire pentru tulburarea posesiei și încălcarea dreptului de proprietate, în executarea contractului și în daune interese, precum cele în discuție în litigiile principale, introduse de persoane private, titulare ale unor obligațiuni de stat, împotriva statului emitent, intră în domeniul de aplicare al regulamentului menționat în măsura în care nu rezultă că nu intră în mod vădit sub incidența materiei civile sau comerciale”³⁹.

51. Și totuși, conținutul Hotărârii Fahnenbrock și alții nu este, în opinia noastră, cel pe care instanța de trimitere i-l atribuie. Astfel, trebuie să se acorde o atenție specială limitelor interpretării pe care le-a stabilit Curtea.

52. În această privință, este esențial să se înceapă prin a arăta că Curtea s-a delimitat de soluțiile anterioare privind armonizarea interpretării aceleiași noțiuni, în considerarea obiectivelor speciale care trebuiau atinse⁴⁰. Astfel, rezultă din motivele de ordin metodologic ale acestei decizii⁴¹ că Curtea a favorizat în mod clar mecanismul instituit prin Regulamentul nr. 1393/2007, pentru a asigura deplina eficacitate a acestuia cu preocuparea de a asigura un acces rapid la instanța de fond, precum și dreptul la un proces echitabil⁴².

53. Curtea a reținut în continuare natura specială a verificării efectuate de instanță în etapa cererii de notificare, considerând că revine instanței sesizate, în cadrul procedurii contradictorii ulterioare, sarcina de a soluționa discuția cu privire la competență⁴³.

54. În această privință, ea a considerat că situația returnării cererii de notificare de către agenția de primire trebuia rezervată litigiilor care nu intră, în mod evident, sub incidența materiei civile și comerciale⁴⁴.

55. În sfârșit, Curtea a oferit două elemente de răspuns utile pentru nevoile unei examinări *prima facie* sau, cu alte cuvinte, ale unui control cu o intensitate adaptată la obiectivul de celeritate urmărit, într-un anumit caz în care se pot ridica îndoieli *a priori* cu privire la caracterul civil al acțiunii, întrucât aceasta este îndreptată împotriva unui stat și privește emiterea de către acesta a unor obligațiuni de stat.

39 A se vedea dispozitivul acestei hotărâri.

40 A se vedea punctele 39 și 40 din Hotărârea Fahnenbrock și alții. Această soluție a fost primită în mod favorabil de doctrina germană, în special Mankowski, P., „Zustellung der von Privatpersonen erhobenen Klagen wegen des Zwangsumtauschs von griechischen Staatsanleihen an Griechenland nach EuZustVO («Fahnenbrock»)”, în *Entscheidungen zum Wirtschaftsrecht*, RWS Verlag, Köln, 2015, p. 495 și 496, și Knöfel, O., L., „Griechischer Schuldenschnitt – Zustellung deutscher Klagen gegen den griechischen Staat”, în *Recht der internationalen Wirtschaft*, Deutscher Fachverlag, Frankfurt-am-Main, nr. 8, 2015, p. 499-504, în special p. 503 și p. 504, precum și de doctrina franceză, în special Laazouzi, M., „Cour de justice, 1ère ch., 11 juin 2015, Stefan Fahnenbrock, affaires jointes C-226/13, C-245/13, C-247/13 et C-578/13, ECLI:EU:C:2015:383”, în *Jurisprudence de la CJUE*, Bruxelles, Bruylant, 2016, p. 858-869, în special p. 869, și d’Avout, L., Kinsch, P., Quéguiner, J.-S., Sánchez Lorenzo, S., Weller, M.-P., Wilderspin, M., „Le droit international privé de l’Union européenne en 2015”, în *Journal du droit international (Clunet)*, LexisNexis, Paris, octobre 2016, cronica nr. 4, p. 1441-1517, în special p. 1449 și 1450.

41 A se vedea punctele 39-48 din Hotărârea Fahnenbrock și alții.

42 Astfel cum a amintit guvernul elen în ședință, în cadrul procedurilor pendente în fața instanțelor germane referitoare la notificarea internațională, pârâtul nu este nici prezent, nici reprezentat. Cu privire la particularitățile acestei proceduri și la divergențele de calificare, a se vedea d’Avout, L., Kinsch, P., Quéguiner, J.-S., Sánchez Lorenzo, S., Weller, M.-P., Wilderspin, M., *op. cit.*, în special p. 1446 și 1447.

43 A se vedea punctul 46 din Hotărârea Fahnenbrock și alții, de comparat cu punctul 43 din aceasta.

44 A se vedea punctele 48 și 49 din Hotărârea Fahnenbrock și alții.

56. În primul rând, Curtea a precizat că „emiterea de obligațiuni nu presupune în mod necesar exercitarea unor puteri exorbitante în raport cu normele aplicabile în relațiile dintre particulari”⁴⁵. În al doilea rând, aceasta a evidențiat anumite elemente care justifică o examinare detaliată a naturii relației statului cu titularul de obligațiuni. Este vorba despre condițiile financiare ale titlurilor în cauză care ar putea să fi fost stabilite „pe baza condițiilor de piață care reglează schimbul și rentabilitatea acestor instrumente financiare”⁴⁶ și despre modificările acestor condiții financiare care „ar fi trebuit să fie urmarea unei decizii a unei majorități a titularilor” obligațiunilor pe baza unei clauze contractuale incluse în contractele de emisiune⁴⁷.

57. Curtea, care a arătat înainte complexitatea problemelor care au o incidență asupra imunității statului⁴⁸, a dedus de aici că „nu se poate concluziona că litigiile principale nu intră în mod vădit sub incidența materiei civile sau comerciale în sensul Regulamentului nr. 1393/2007, astfel încât respectivul regulament este aplicabil acestor cauze”⁴⁹.

58. În consecință, întrucât revine instanței sesizate sarcina de a-și verifica competența, astfel cum a amintit Curtea⁵⁰, trebuie să se reia analiza calificării litigiului, recentrând discuția pe elementele subliniate de Curte în Hotărârea Fahnenbrock și alții pentru a-și justifica rezervele cu privire la caracterul vădit al exercitării autorității publice.

2. Calificarea litigiului

59. Cu titlu introductiv, ne pare oportun să amintim că metodele de interpretare a instrumentelor anterioare care reglementau competența, reținute până în prezent⁵¹, au vocația de a se aplica Regulamentului nr. 1215/2012⁵².

60. Astfel, potrivit unei jurisprudențe consacrate, interpretarea noțiunii autonome „materie civilă și comercială” conduce la stabilirea domeniului de aplicare al instrumentelor prin care se reglementează competența judiciară „ținând seama de elementele ce caracterizează natura raporturilor juridice dintre părțile în litigiu sau obiectul acestuia”⁵³. Prin urmare, trebuie să se identifice raportul juridic existent între părțile în litigiu și să se examineze temeiul și modalitățile de exercitare ale acțiunii introduse⁵⁴.

45 Punctul 53 din Hotărârea Fahnenbrock și alții. Un punct de vedere comun se desprinde din doctrină cu privire la acest aspect; a se vedea în special d'Avout, L., Kinsch, P., Quéguiner, J.-S., Sánchez Lorenzo, S., Weller, M.-P., Wilderspin, M., *op. cit.*, în special p. 1449, și Laazouzi, M., *op. cit.*, în special p. 869; acești autori se referă la lucrările profesorului Pierre Mayer, precum și Knöfel, O., L., *op. cit.*, și Grund, S., „The legal consequences of sovereign insolvency – a review of creditor litigation in Germany following the Greek debt restructuring”, *op. cit.*, în special p. 419 și jurisprudența citată la nota de subsol 148. Pentru o prezentare mai generală a evoluției conceptului de suveranitate a statului în această materie și a legăturii cu realitatea sistemelor financiare, a se vedea Audit, M., „La dette souveraine: la dette souveraine appelle-t-elle un statut juridique particulier?», în *Insolvabilité des États et dettes souveraines*, Librairie générale de droit et de jurisprudence, colecția Droit des affaires, Paris, 2011, p. 67-88, în special p. 82-84; în ceea ce privește dificultățile tratamentului aplicabil datoriei care decurg de aici, a se vedea Forteau, M., „Le défaut souverain en droit international public: les instruments de droit international public pour remédier à l'insolvabilité des états”, în *Insolvabilité des États et dettes souveraines*, Librairie générale de droit et de jurisprudence, colecția Droit des affaires, Paris, 2011, p. 209-232, în special p. 215.

46 Punctul 54 din Hotărârea Fahnenbrock și alții.

47 Punctul 57 din Hotărârea Fahnenbrock și alții.

48 A se vedea punctul 42 din Hotărârea Fahnenbrock și alții.

49 Punctul 58 din Hotărârea Fahnenbrock și alții.

50 A se vedea punctul 46 din Hotărârea Fahnenbrock și alții. A se vedea în același sens, contrar opiniei exprimate în ședință de Comisie, în special Beraudo, J.-P., și Beraudo, M.-J., „Convention de Bruxelles, conventions de Lugano, règlement (CE) n° 44/2001, règlement (UE) n° 2015/2012, Généralités et champ d'application”, în *JurisClasseur Europe*, LexisNexis, Paris, 2016, fascicula 3000, Laazouzi, M., *op. cit.*, în special p. 869, și d'Avout, L., Kinsch, P., Quéguiner, J.-S., Sánchez Lorenzo, S., Weller, M.-P., Wilderspin, M., *op. cit.*, în special p. 1451.

51 A se vedea Hotărârea Fahnenbrock și alții (punctele 34 și 35, precum și jurisprudența citată).

52 A se vedea Hotărârea din 9 martie 2017, Pula Parking (C-551/15, EU:C:2017:193, punctele 31-33, precum și jurisprudența citată).

53 A se vedea Hotărârea din 15 februarie 2007, Lechouritou și alții (C-292/05, EU:C:2007:102, punctul 30, precum și jurisprudența citată).

54 A se vedea Hotărârea din 15 februarie 2007, Lechouritou și alții (C-292/05, EU:C:2007:102, punctul 34, precum și jurisprudența citată), și Hotărârea din 9 martie 2017, Pula Parking (C-551/15, EU:C:2017:193, punctul 34).

61. În speță, trebuie să se examineze dacă acțiunea în despăgubire exercitată de un particular împotriva unui stat emitent al împrumutului își are izvorul material într-un act de autoritate publică sau, mai exact, dacă raportul juridic existent între statul elen și domnul Kuhn, astfel cum rezultă din condițiile de împrumut, este marcat de o manifestare a autorității publice de către statul debitor, în sensul că aceasta ar corespunde exercitării unor puteri exorbitante în raport cu normele aplicabile în relațiile dintre particulari⁵⁵.

62. În opinia noastră, această manifestare rezultă, și în această cauză la fel ca în cele anterioare privind restructurarea datoriei elene, atât din natura și din modalitățile modificărilor relației contractuale dintre statul elen și proprietarii titlurilor, cât și din contextul în care acestea din urmă au apărut.

63. Astfel, termenii generali „modificare” sau „conversiune” a titlurilor, utilizați în general, atenuează în mare măsură realitatea schimbului de titluri efectuat⁵⁶: titlurile inițiale au fost anulate și înlocuite cu titluri noi cu o valoare nominală mai mică, care a condus la o pierdere de capital de 53,5 %, chiar mai ridicată, dacă se ține seama de modificarea datei la care titlurile vechi trebuiau să ajungă la maturitate⁵⁷, o parte dintre ele trebuind să ajungă la scadență între 2023 și 2042. Ratele anuale pentru plata cupoanelor au fost revizuite. În sfârșit, titlurile nu mai sunt supuse legislației elene, ci legislației engleze⁵⁸.

64. Ca urmare a caracterului său substanțial, această înlocuire a titlurilor nu poate fi asimilată unor modificări considerate în general ca reprezentând evenimente imprevizibile inerente acestui tip de investiții, controlate în întregime de statul membru împrumutat⁵⁹, la care dobânditorul unor obligațiuni suficient de avizat se poate aștepta⁶⁰.

65. Modalitățile acestei înlocuiri trebuie să fie de asemenea subliniate, întrucât nu erau prevăzute nici în condițiile de împrumut, nici în dreptul elen la momentul emiterii titlurilor pe care le reglementa. Acestea au fost impuse de legiuitorul elen prin efectul Legii 4050/2012, care a introdus clauzele de acțiune colectivă în mod retroactiv.

66. Datorită acestor clauze, acordul încheiat între stat și titularii de obligațiuni, prin care s-a decis, cu majoritate calificată, să se accepte modificările contractuale propuse de statul elen, a permis impunerea acestora minorității titularilor, inclusiv celor care ar fi intenționat să le refuze.

55 A se compara cu Hotărârea din 15 mai 2003, *Préservatrice foncière TIARD* (C-266/01, EU:C:2003:282, punctul 30).

56 A se vedea în această privință Bismuth, R., „L'émergence d'un «ordre public de la dette souveraine» pour et par le contrat d'emprunt souverain? Quelques réflexions inspirées par une actualité très mouvementée”, în *Annuaire français de droit international*, volumul 58, Persée, Paris, 2012, p. 489-513, în special p. 510, care utilizează termenii „rescrierea contractelor inițiale”.

57 Hotărârea Mamatas (§ 110). Această cifră se ridică la 59 %, conform Grund, S., „Restructuring Government Debt Under Local Law: the Greek Case and Implications for Investor Protection”, în *Capital Markets Law Journal*, Oxford University Press, Oxford, 2017, volumul 12, nr. 2, p. 253-273, în special p. 254.

58 Precizările referitoare la aceste modificări figurează în Hotărârea Mamatas la § 16 și 17, precum și la următoarele puncte: „49. Actul Consiliului de [m]iniștri din 24 februarie 2012 a stabilit începutul procedurii la 24 februarie 2012. Acesta indica în anexă titlurile selecționate prin actul respectiv. El preciza că modificarea acestor titluri va avea loc prin intermediul schimbului lor cu titluri noi emise de stat, dar și de Fondul european de stabilitate financiară. Noile titluri emise de stat urmau să fie constituite în mod cumulativ din obligațiuni noi de stat și din titluri al căror randament ar fi legat de PIB [produsul intern brut].

50. Noile obligațiuni ale statului urmau să aibă o rată anuală de 2 % pentru plata cupoanelor din 2013 până în 2015, de 3 % pentru plata cupoanelor din 2016 până în 2020; de 3,65 % pentru plata cupoanelor 2021, de 4,3 % pentru plata cupoanelor din 2022 până în 2042. Acestea ar fi reglementate de dreptul britanic.

51. Titlurile al căror randament va fi legat de PIB vor ajunge la maturitate în 2042, vor fi reglementate de dreptul britanic și vor avea un randament calculat în funcție de capitalul nominal al obligațiunilor care va fi degresiv din 2024 până în 2042.”

59 A se vedea Audit, M., *op. cit.*, în special p. 73.

60 A se vedea în special Hotărârea din 7 octombrie 2015, *Accorinti și alții/BCE* (T-79/13, EU:T:2015:756, punctul 76, precum și, cu privire la volatilitatea pieței, punctul 121). A se vedea de asemenea Carreau, D., „Dettes d'État”, *Répertoire de droit international*, Encyclopédie juridique Dalloz, Dalloz, Paris, 1998, astfel cum a fost actualizat în luna septembrie 2014, volumul 1, cu privire la ceea ce numește a fi „riscul de suveranitate” (punctul 17), precum și Lemaire, S., „La rétroactivité en droit des investissements internationaux”, în *La Semaine Juridique – Entreprise et Affaires*, 2013, nr. 38, p. 47-50.

67. Utilizarea acestui mecanism nu poate ridica îndoieli în legătură cu caracterul imediat și direct⁶¹ al modificării condițiilor de împrumut în privința minorității deținătorilor de titluri, cu atât mai mult cu cât Legea 4050/2012 urmărea tocmai atingerea acestui rezultat pentru a evita ca Grecia să nu își îndeplinească obligațiile⁶². De altfel, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a dedus din mecanismul clauzelor de acțiune colectivă că „modalitățile în funcție de care schimbul a avut loc demonstrează în mod clar caracterul involuntar al participării [reclamanților] la procesul de reducere fiscală”⁶³.

68. Pentru a tranșa problema aplicabilității Regulamentului nr. 1215/2012, care ne preocupă, nu poate servi drept argument nici obținerea, datorită clauzelor de acțiune colectivă, a acordului titularilor într-un cadru contractual⁶⁴. Astfel, acesta nu poate fi separat de circumstanțele în care a fost acceptată includerea retroactivă a clauzelor respective în condițiile de împrumut.

69. Deși Legea 4050/2012 pune în aplicare acordul rezultat în urma negocierilor dintre Republica Elenă și investitorii privați (PSI) a căror participare a fost considerată ca „[jucând] un rol vital în aducerea îndatorării [Republicii Elene] la un nivel suportabil”⁶⁵, este cert că persoanele fizice, care formau doar o mică parte dintre titularii de obligațiuni emise de statul elen și care reprezentau aproximativ 1 % din datoria publică globală a Greciei, nu au participat la aceste negocieri desfășurate cu investitorii instituționali cum sunt în special băncile și organisme de credit⁶⁶.

70. În plus, trebuie să fie luate în considerare și alte aspecte ale contextului excepțional în care a fost promulgată Legea 4050/2012.

71. În primul rând, procedura obligatorie, impusă de această lege, constituie rezultatul căutării „unei soluții excepționale și unice”⁶⁷ pentru situația Republicii Elene. Aceasta este în mod indisociabil legată de politica monetară a Uniunii, din moment ce politica respectivă urmărea să asigure protejarea organizării financiare a unui stat membru și, în sens larg, să mențină stabilitatea financiară a zonei euro în ansamblu⁶⁸.

61 A se compara cu punctul 57 din Hotărârea Fahnenbrock și alții, care invită la o apreciere detaliată.

62 A se vedea De Vauplane, H., „Le rôle du juge pendant la crise: entre ombre et lumière”, în *Revue des affaires européennes – Law & European Affairs*, Larcier, Bruxelles, 2012, nr. 4, p. 773-778, în special p. 775, și Grund, S., „Restructuring Government Debt Under Local Law: the Greek Case and Implications for Investor Protection”, *op. cit.*, în special p. 255.

63 Hotărârea Mamatas (§ 93). Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că „participarea forțată a reclamanților la acest proces se analizează ca o ingerință în dreptul lor la respectarea bunurilor lor[, în sensul articolului 1 prima teză din Protocolul nr. 1 la CEDO]”.

64 Fragment din Hotărârea Fahnenbrock și alții cu următorul cuprins: „aceste modificări ar fi trebuit să fie urmarea unei decizii a unei majorități a titularilor obligațiunilor pe baza clauzei de schimb integrate prin această lege în contractele de emisiune, fapt care, pe de altă parte, confirmă intenția Hellenische Republik de a menține gestionarea împrumuturilor într-un cadru normativ de natură civilă” (punctul 57).

65 Declarația șefilor de stat sau de guvern din zona euro din 26 octombrie 2011 (punctul 12, a se compara cu punctul 15), disponibilă la următoarea adresă de internet: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/fr/ec/125663.pdf. Este vorba despre un element esențial al celui de al doilea plan de susținere a Greciei; a se vedea Hotărârea din 7 octombrie 2015, Accorinti și alții/BCE (T-79/13, EU:T:2015:756, punctul 19), precum și Hotărârea Mamatas (§ 10 și 11).

66 A se vedea Hotărârea Mamatas (§ 12).

67 Declarația șefilor de stat sau de guvern din zona euro din 26 octombrie 2011 (punctul 15).

68 A se vedea Hotărârea din 7 octombrie 2015, Accorinti și alții/BCE (T-79/13, EU:T:2015:756, punctul 5). În Hotărârea Mamatas, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că „[i]ngerința incriminată urmarea [...] un scop de utilitate publică” (§ 105).

72. În al doilea rând, recurgerea inedită⁶⁹ la includerea retroactivă a clauzelor de acțiune colectivă urmărea să prevină riscul unui eșec al planului de restructurare a datoriei⁷⁰ care putea rezulta în special din lipsa clauzelor de acțiune colectivă⁷¹ din emisiunile de titluri efectuate de Republica Elenă pe piața națională. Întrucât obiectivul care trebuia atins urmărea să asigure participarea totalității particularilor creditori, autoritățile elene au obținut un avantaj din faptul că datoria în obligațiuni era în proporție de peste 90 % supusă legii elene pentru a o modifica prin impunerea acestor clauze⁷².

73. În al treilea rând, punerea în aplicare a unei asemenea proceduri de către stat, care acționează atât în calitate de contractant, cât și de legiuitor, este limitată în timp⁷³. Astfel, pe de o parte, noile titluri rezultate în urma conversiunii sunt supuse legii engleze și aceasta prevede clauzele de acțiune colectivă⁷⁴. Pe de altă parte, după decizia miniștrilor de finanțe din zona euro, luată în luna noiembrie 2010 și confirmată prin concluziile Consiliului European din 24 și 25 martie 2011⁷⁵, de a asigura obligativitatea utilizării mecanismului privind clauzele de acțiune colectivă, în temeiul articolului 12 alineatul (3) din Tratatul de instituire a Mecanismului European de Stabilitate (MES) încheiat la Bruxelles la 2 februarie 2012⁷⁶, clauzele de acțiune colectivă figurează, începând cu 1 ianuarie 2013, în toate titlurile cu o durată mai mare de un an cu privire la datoriile publice ale statelor membre din zona euro⁷⁷. Acestea constituie în prezent unul dintre mijloacele care permit să se asigure stabilitatea financiară a zonei euro și contribuie astfel la realizarea obiectivului „de a asigura gestionarea crizelor de insolvență cu care se confruntă statele”⁷⁸ și de a liniști investitorii.

74. Ansamblul acestor elemente pune în valoare urmărirea unui obiectiv de interes general care nu se limitează la cel al Greciei, ci privește toată zona euro. A admite, în asemenea condiții, că litigiul nu este menținut în sfera strict contractuală⁷⁹ nu ne pare de natură să faciliteze utilizarea de către statele împrumutate a legii pentru a „imuniz[a]”⁸⁰ contractele de împrumuturi publice prin modificarea condițiilor de împrumut în special în mod retroactiv.

69 A se vedea Bismuth, R., *op. cit.*, în special nota de subsol 126 (p. 510), care citează anumiți autori care au calificat această lege drept „lege de curățenie” („*mopping up law*”), precum și Grund, S., „The legal consequences of sovereign insolvency – a review of creditor litigation in Germany following the Greek debt restructuring”, *op. cit.*, în special p. 420, în care se rezumă opinia lui A. Witte (nota de subsol 153): „He put forward that the Greek haircut – in contrast to other (domestic) mechanisms for debt restructuring – was imposed retroactively, tailor-made for one particular case and which lacked the sufficient safeguards for creditors”, precum și Grund, S., „Restructuring Government Debt Under Local Law: the Greek Case and Implications for Investor Protection”, *op. cit.*, în special p. 254: „To implement a haircut, the Greek government modified the bulk of its local law debt by resorting to an unconventional, yet practical and politically expedient technique”, și p. 256.

70 A se vedea, cu privire la acest aspect, constatările Curții Europene a Drepturilor Omului în Hotărârea Mamatas (§ 115 *in fine*) și explicațiile lui Bismuth, R., *op. cit.*, în special p. 510.

71 Cu privire la motivele pentru care practica era diferită pe piețele internaționale de capitaluri, a se vedea Bismuth, R., *op. cit.*, în special p. 509, și, cu privire la contribuția clauzelor de acțiune colectivă la soluționarea crizelor de solvabilitate, p. 506. A se vedea de asemenea Carreau, D., *op. cit.*, punctul 101 și urm.

72 Bismuth, R., *op. cit.*, în special p. 510.

73 A se vedea Bismuth, R., *op. cit.*, în special p. 511 și 512, precum și Grund, S., „The legal consequences of sovereign insolvency – a review of creditor litigation in Germany following the Greek debt restructuring”, *op. cit.*, în special p. 422.

74 Grund, S., „The legal consequences of sovereign insolvency – a review of creditor litigation in Germany following the Greek debt restructuring”, *op. cit.*, în special p. 422, precum și notele de subsol 173 și 175.

75 EUCO 10/11.

76 Potrivit punctului 96 din Hotărârea din 27 noiembrie 2012, Pringle (C-370/12, EU:C:2012:756), acest mecanism „urmărește satisfacerea necesităților de finanțare ale membrilor [mecanismului respectiv], și anume statele membre a căror monedă este euro, care se confruntă sau riscă să se confrunte cu probleme grave de finanțare, dacă este indispensabil pentru menținerea stabilității financiare a zonei euro în ansamblu și a statelor sale membre”.

77 A se vedea Bismuth, R., *op. cit.*, în special p. 512.

78 Conform expresiei lui Bismuth, R., *op. cit.*, în special p. 508.

79 A se compara cu Hotărârea nr. 11260/05 a Corte suprema di cassazione (Curtea de Casație, Italia), camerele civile reunite, din 27 mai 2005, citată de O’Keefe, R., Tams, C., J., și Tzanakopoulos, A., *The United Nations Convention on Jurisdictional Immunities of States and Their Property: A Commentary*, Oxford University Press, Oxford, 2013, nota de subsol 87 (p. 65), precum și de Grund, S., „The legal consequences of sovereign insolvency – a review of creditor litigation in Germany following the Greek debt restructuring”, *op. cit.*, în special notele de subsol 142 (p. 418) și 149 (p. 419).

80 Conform expresiei lui Grund S., „The legal consequences of sovereign insolvency – a review of creditor litigation in Germany following the Greek debt restructuring”, *op. cit.*, în special p. 411 și 418.

75. Deducem de aici că litigiul principal își află izvorul material într-un act de autoritate publică prin care au fost impuse în mod retroactiv, în condiții și în circumstanțe excepționale, conversiunea titlurilor și modificarea condițiilor de împrumut inițiale, pentru a evita ca statul elen să își încalce obligațiile și pentru a garanta stabilitatea zonei euro.

76. În consecință, propunem Curții să răspundă la întrebările preliminare că o acțiune introdusă de o persoană fizică ce a dobândit obligațiuni emise de un stat membru, împotriva acestuia, prin care se solicită executarea condițiilor de împrumut inițiale sau despăgubirea pentru neexecutarea lor, ca urmare a schimbului acestor obligațiuni cu obligațiuni cu o valoare mai redusă, impus acestei persoane fizice prin efectul unei legi, adoptată în circumstanțe excepționale de legiuitorul național, care a modificat în mod unilateral și retroactiv condițiile aplicabile obligațiunilor prin introducerea în acestea a unei clauze de acțiune colectivă care permite majorității deținătorilor de obligațiuni să impună un asemenea schimb minorității, nu ține de „materia civilă sau comercială” în sensul articolului 1 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012.

77. Dacă Curtea va considera totuși că acțiunea în cauză se limitează să „supună controlului instanței raporturile de drept privat”⁸¹ dintre dobânditorul obligației suverane și statul care a efectuat un *acte iure gestionis*, ar trebui să se stabilească în acest caz dacă litigiul ține de „materia contractuală”, în sensul articolului 7 punctul 1 litera (a) din regulamentul menționat.

B. Litigiul ține de „materia contractuală”, în sensul articolului 7 punctul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1215/2012?

78. Odată stabilite bazele raționamentului și precizat în ce măsură Hotărârea Kolassa poate constitui o referință, vom prezenta opinia noastră cu privire la calificarea litigiului principal.

1. Prezentarea principiilor de interpretare

79. Cu titlu introductiv, amintim bazele pe care se întemeiază orice interpretare a noțiunii „materie contractuală”.

80. La fel ca pentru interpretarea articolului 1 din Regulamentul nr. 1215/2012⁸², trebuie să ne raportăm la interpretarea dată de Curte în privința articolului 5 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001, întrucât aceasta este valabilă și pentru articolul 7 punctul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1215/2012 care îl înlocuiește⁸³.

81. Rezultă de aici, în primul rând, că interpretarea acestui articol 7 trebuie să fie restrictivă, întrucât oferă reclamantului o opțiune de competență și, în consecință, posibilitatea de a deroga de la competența de principiu a instanței statului de la domiciliul pârâtului. Astfel, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, normele de competență speciale nu permit o interpretare a acestora care să depășească ipotezele preconizate în mod expres prin regulamentul respectiv⁸⁴.

81 Hotărârea din 1 octombrie 2002, Henkel (C-167/00, EU:C:2002:555, punctul 30).

82 A se vedea Hotărârea din 9 martie 2017, Pula Parking (C-551/15, EU:C:2017:193, punctul 31).

83 A se vedea Hotărârea din 15 iunie 2017, Kareda (C-249/16, EU:C:2017:472, punctul 8), care poate fi completată prin observația potrivit căreia diferența de formulare în versiunea în limba franceză nu are, în opinia noastră, nicio incidență asupra constatării echivalenței dispozițiilor. Astfel, în timp ce articolul 5 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 acorda competența „instanțelor de la locul în care obligația care formează obiectul cererii a fost sau urmează a fi executată”, la articolul 7 punctul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1215/2012 se prevede că reclamantul poate introduce acțiunea „în fața instanțelor de la locul de executare a obligației în cauză”. Prin urmare, nu trebuie să se deducă de aici nicio consecință pe fond.

84 A se vedea Hotărârea din 14 iulie 2016, Granarolo (C-196/15, EU:C:2016:559, punctul 18).

82. În al doilea rând, trebuie să se definească soluții în concordanță cu obiectivul general urmărit, enunțat în considerentul (16) al Regulamentului nr. 1215/2012. Acesta este de a facilita o bună administrare a justiției atunci când „există o legătură strânsă între contestație și instanța care este chemată să o soluționeze”⁸⁵. Instanța de la locul în care urmează să fie executată obligația prevăzută în contract și care constituie temeiul acțiunii în justiție este în mod normal aceea care este cea mai în măsură să se pronunțe în special pentru motive de proximitate a litigiului și de facilitare a administrării de probe⁸⁶. Asigurarea executării rapide a deciziei poate fi de asemenea luată în considerare⁸⁷.

83. În al treilea rând, tot potrivit unei jurisprudențe consacrate cu privire la noțiunea autonomă „materie contractuală”⁸⁸ și, în consecință, la excluderea „trimiterii la dreptul intern al unuia dintre statele în cauză”⁸⁹, aplicarea normei de competență speciale prevăzute în această materie la articolul 7 punctul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1215/2012 presupune identificarea unei obligații juridice liber consimțite de o persoană în raport cu alta și pe care se întemeiază acțiunea reclamantului, fiind irelevantă lipsa încheierii unui contract⁹⁰ sau dacă contractul este reglementat de dispoziții imperative⁹¹.

84. În această privință, Curtea a precizat că o acțiune în răspundere poate intra în sfera „materiei contractuale” „în cazul în care comportamentul reproșat poate fi considerat o neîndeplinire a obligațiilor contractuale, astfel cum acestea pot fi stabilite ținând seama de obiectul contractului” și că, „[a] priori, aceasta va fi situația în cazul în care interpretarea contractului încheiat între părți și reclamant este indispensabilă pentru stabilirea caracterului licit sau, dimpotrivă, ilicit al comportamentului pe care reclamantul îl reproșează părții”⁹². Noțiunea „materie delictuală” este reținută numai atunci când acțiunea nu este strâns legată de un contract⁹³.

85. În ceea ce privește o acțiune precum cea în discuție în litigiul principal, ar fi suficient, conform Republicii Elene, să se transpună jurisprudența Hotărârii Kolassa. Nu suntem de acord cu această opinie pentru motivele pe care le vom prezenta.

2. Conținutul Hotărârii Kolassa

86. În această hotărâre, care privește achiziționarea de titluri pe piața secundară pe care au intervenit mai mulți intermediari, precum în circumstanțele din litigiul principal, Curtea a statuat în special că articolul 5 punctul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că un reclamant care a achiziționat o obligațiune la purtător de la un terț, fără ca emitentul acesteia să își fi asumat în mod liber o obligație față de acest reclamant, ceea ce revine instanței de trimitere să verifice, nu se poate prevala de competența prevăzută de această dispoziție în vederea acțiunii introduse împotriva emitentului menționat și întemeiate pe condițiile de împrumut, pe încălcarea obligațiilor de informare și de control, precum și pe răspunderea privind prospectul⁹⁴.

85 Formulare extrasă din Raportul domnului P. Jenard cu privire la Convenția [de la Bruxelles] (JO 1979, C 59, p. 1, p. 22), citat în Hotărârea din 19 februarie 2002, Besix (C-256/00, EU:C:2002:99, punctul 30).

86 A se vedea Hotărârea din 19 februarie 2002, Besix (C-256/00, EU:C:2002:99, punctul 31 și jurisprudența citată).

87 A se vedea, cu privire la acest aspect, Ancel, M.-E., Deumier, P., Laazouzi, M., *Droit des contrats internationaux*, Sirey, Paris, 2016, p. 105.

88 A se vedea Hotărârea din 15 iunie 2017, Kareda (C-249/16, EU:C:2017:472, punctele 27-29 și jurisprudența citată).

89 A se vedea în special Hotărârea din 22 martie 1983, Peters Bauunternehmung (34/82, EU:C:1983:87, punctul 9). A se vedea de asemenea în acest sens Hotărârea Kolassa (punctul 37, precum și jurisprudența citată), a se compara cu Hotărârea din 15 iunie 2017, Kareda (C-249/16, EU:C:2017:472, punctul 28).

90 A se vedea în special Hotărârea Kolassa (punctul 39 și jurisprudența citată).

91 A se vedea Hotărârea Kolassa (punctul 40), a se compara cu Concluziile avocatului general Szpunar prezentate în această cauză (Kolassa, C-375/13, EU:C:2014:2135, nota de subsol 10).

92 Hotărârea din 13 martie 2014, Brogsitter (C-548/12, EU:C:2014:148, punctele 24 și 25).

93 A se vedea Hotărârea din 27 septembrie 1988, Kalfelis (189/87, EU:C:1988:459, punctul 18), Hotărârea din 17 octombrie 2013, OTP Bank (C-519/12, nepublicată, EU:C:2013:674, punctul 26), și Hotărârea Kolassa (punctul 44).

94 A se vedea punctul 41 din Hotărârea Kolassa.

87. Curtea a considerat că rezulta din prezentarea succintă a situației de fapt de către instanța de trimitere că lipsea o obligație juridică liber consimțită de banca emitentă a împrumutului în privința reclamantului care dobândise o obligație la purtător de la un terț⁹⁵.

88. Considerăm că litigiul principal se distinge de situația care a condus la pronunțarea acestei hotărâri pentru mai multe motive. În primul rând, obligațiile pe care se întemeia investitorul erau de natură precontractuală. Acesta invoca răspunderea emitentului titlurilor care îi revine ca urmare a prospectului și încălcarea altor obligații legale de informare care revin acestui emitent, pentru a demonstra că nu ar fi efectuat o asemenea investiție în cazul în care ar fi fost mai bine informat.

89. În al doilea rând, emiterea obligațiunilor de stat, astfel cum a fost descrisă de instanța de trimitere, care corespunde intermediarilor obișnuiți în materie de datorii de stat, este supusă unor condiții care sunt în mod fundamental diferite de cele ale certificatelor precum cele în care a investit domnul Harald Kolassa. Aceste certificate în litigiu fuseseră emise de o bancă privată, luând forma unor obligațiuni la purtător a căror valoare trebuia determinată pe baza unui indiciu în funcție de un portofoliu a cărui gestionare a fost încredințată unei societăți⁹⁶.

90. În al treilea rând, Curtea a reținut că reclamantul nu era titularul acestor obligațiuni⁹⁷, după ce a constatat că acestea fuseseră comandate și achiziționate de banca cu care reclamantul avea o relație directă, de la societatea sa mamă, aceste societăți executând ordinul în numele lor, și că obligațiunile respective fuseseră deținute ca fond de acoperire de banca intermediară în nume propriu și pe seama reclamantului⁹⁸.

91. Această situație nu se regăsește în cauza principală. Astfel, potrivit instanței de trimitere, reclamantul este proprietarul unor titluri care au fost achiziționate în nume propriu de banca de depozit și aceasta a acționat în calitate de comisionar.

92. În consecință, se ridică problema calificării speciale a acestor legături. Având în vedere alegerea caracterului autonom al noțiunii „materie contractuală”⁹⁹, revine Curții sarcina de a se pronunța cu privire la acest aspect.

3. Calificarea specială în materia emisiunii de titluri de stat

93. În materia emisiunii de titluri de stat, această problemă a calificării este inedită și complexă ca urmare a dublului său obiect, și anume natura specială a obligațiunii de stat și transferul drepturilor sau cesiunea creanței aferente.

94. De asemenea, trebuie să se ia în considerare că „[d]repturile asupra titlurilor sunt deținute în prezent în majoritate, transferate sau gajate prin intermediul înregistrării în conturi a titlurilor”¹⁰⁰.

95 A se vedea punctul 40 din Hotărârea Kolassa.

96 A se vedea explicații detaliate cu privire la regimul juridic special al acestui produs, întemeiate pe constatările Curții, de Cotiga, A., „I. A. Régulation européenne. C.J.U.E., 28 janvier 2015, Harald Kolassa c. Barclays Bank PLC, Aff. C-375/13”, în *Revue internationale des services financiers*, Larcier, Bruxelles, 2015, nr. 2, p. 40-49, în special p. 41, care precizează că este vorba „despre un derivat de credit securitizat”, respectiv „despre o formă de produs derivat privind un eveniment de credit încorporat într-un titlu negociabil”.

97 A se vedea punctul 26 din Hotărârea Kolassa.

98 A se vedea punctul 15 din Hotărârea Kolassa.

99 Propunem astfel Curții să se îndepărteze de soluția reținută recent în Hotărârea din 20 aprilie 2016, Profit Investment SIM (C-366/13, EU:C:2016:282, punctul 56), în circumstanțele speciale ale acestei cauze, dat fiind principiul amintit la punctul 83 din prezentele concluzii (precum și jurisprudența citată) și distincția posibilă între, pe de o parte, calificarea prin care se stabilește competența și, pe de altă parte, calitatea de a exercita acțiunea întemeiată pe dreptul național.

100 Cotiga, A., *op. cit.*, în special p. 42 al doilea paragraf și nota de subsol 9, care face trimitere la Raportul explicativ al Convenției de la Haga din 5 iulie 2006 privind legea aplicabilă anumitor drepturi asupra titlurilor deținute la un intermediar.

95. Deși diverși autori susțin că nu există o legătură contractuală între emitent și investitorul pe piața secundară, alți autori consideră că această abordare ar putea fi relativizată¹⁰¹. La fel ca aceștia din urmă, considerăm că, în materia respectivă, deși se poate admite că nu mai există o legătură contractuală directă, în lipsa unui titlu semnat de emitent și de titular¹⁰², „nu se poate stabili ca regulă generală că raporturile juridice dintre emitentul unui titlu financiar și investitorul care dobândește aceste instrumente (chiar și pe piața secundară) nu ar fi de natură contractuală. O asemenea problemă nu poate fi analizată decât de la caz la caz, în funcție de natura exactă a instrumentelor financiare, a documentelor care le reglementează și a drepturilor și obligațiilor care decurg de aici în privința emitentului și a investitorului”¹⁰³.

96. O încurajare în ceea ce privește continuarea în această direcție ne pare a trebui să fie identificată în urma lecturii punctului 41 din Hotărârea Kolassa, care nu exclude ca litigiile să țină de materia contractuală.

97. Prin urmare, condițiile în care sunt propuse obligațiunile la subscriere de către un stat, astfel cum au fost descrise de instanța de trimitere, nu pot, în opinia noastră, să fie calificate drept „lanț de contracte”, în sensul jurisprudenței Curții¹⁰⁴.

98. Astfel, după cum reiese din înscrierile de la dosar, în special din *subscription agreement* (contractul de subscriere), statul elen a contractat cu *managerii* sau cu participanții la sistemul pieței primare care, în calitate de deținători de titluri inițiali, le pot lichida pe piața secundară. Cu alte cuvinte, rolul lor poate fi calificat drept distribuitor în raport cu investitorii de pe piața secundară pe care se desfășoară tranzacțiile privind aceste obligațiuni.

99. Statul elen a elaborat de asemenea, ca orice stat emitent de titluri, un document (*offering circular* sau prospect de emisiune) care cuprinde principalele condiții de împrumut și constituie din punct de vedere juridic contractul încheiat cu creditorii săi¹⁰⁵. Astfel, în cadrul acestui raport juridic, statul se angajează să plătească cupoane și să ramburseze împrumutul la scadență față de toți deținătorii de titluri, desigur, nu în mod direct, ci prin intermediarii care au dobândit titlurile pe seama acestora. În relația respectivă, se poate considera de asemenea că „transmiterea titlului la purtător determină o cesiune a drepturilor încorporate în titlu: întrucât cel care îl subscrie s-a angajat *ab initio* față de orice deținător al titlului, purtătorul este titularul unui drept propriu față de emitent”¹⁰⁶. La punctul 91 din Hotărârea din 7 octombrie 2015, Accorinti și alții/BCE¹⁰⁷, analiza reținută este concordantă. La punctul respectiv se precizează că, „în temeiul dreptului privat aplicabil, băncile centrale [...] au dobândit, la momentul achiziționării de titluri de creanță de stat, întocmai investitorilor privați, statutul de creditor al statului emitent și debitor”¹⁰⁸.

101 Cotiga, A., *op. cit.*, în special nota de subsol 27 (p. 44), precum și Fyon, M., „Regards croisés sur l'arrêt Kolassa et sur diverses questions liées aux actions en responsabilité à l'encontre des émetteurs d'instruments financiers”, în *Revue pratique des sociétés – Tijdschrift voor Rechtspersoon en Vennootschap*, De Gruyter, Berlin, 2016, nr. 4, p. 405-429, în special punctul 15, care arată că „Domnul Lehman subliniază totuși în mod corect că această concluzie [privind inexistența unor legături contractuale] este legată atât de calificarea juridică [a acestor] legături [...], cât și de natura criticilor (adeseori de natură delictuală) invocate de [particular]”.

102 A se vedea, cu privire la diversificarea modalităților de deținere a titlurilor, Cotiga, A., *op. cit.*, în special p. 42.

103 Ne referim la opinia lui Fyon, M., *op. cit.*, în special punctul 34, cu care suntem de acord. A se vedea în același sens Azi, A., „La solidarité financière dans la zone euro”, în *Droit administratif*, LexisNexis, Paris, nr. 8 și nr. 9, 2012, p. 9-18, în special punctele 5 și 6.

104 A se vedea Hotărârea din 17 iunie 1992, Handte (C-26/91, EU:C:1992:268).

105 A se vedea în acest sens De Vauplane, H., *op. cit.*, în special p. 775.

106 Hafel, B., „Circulation internationale des titres financiers, action en responsabilité et compétence juridictionnelle: questions de qualification”, în *Revue des contrats*, Lextenso Éditions, Issy-les-Moulineaux, 2015, nr. 3, p. 547-551, în special p. 548, precum și, în același sens, Fyon, M., *op. cit.*, în special punctul 36.

107 T-79/13, EU:T:2015:756. A se observa că această hotărâre este de asemenea citată în Hotărârea Mamatas (§ 54).

108 Se poate observa de asemenea că articolele 6 și 8 din Legea 2198/1994 ne par să confirme această analiză generală.

100. Două argumente suplimentare pot fi deduse din intervenția statului legiuitor pentru a modifica condițiile de împrumut ale statului contractant. Pe de o parte, legea în cauză urmărea să producă un efect direct și imediat asupra titlurilor care aparțin investitorilor privați instituționali sau persoanelor fizice, independent de intermedierea unor organisme financiare.

101. Pe de altă parte, această inițiativă legislativă evidențiază cunoașterea perfectă de către stat a întinderii angajamentelor sale în calitate de stat contractant¹⁰⁹ față de proprietarii de titluri¹¹⁰, din moment ce acesta a modificat conținutul lor înainte de a-și încălca obligațiile și, în consecință, de a trebui să facă față cererilor de rambursare anticipată a creanței care i-ar fi fost adresate în mod direct.

102. Din ansamblul acestor elemente deducem că intră în sfera noțiunii „materie contractuală”, în sensul articolului 7 punctul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1215/2012, acțiunea prin care dobânditorul de obligațiuni emise într-un stat membru urmărește să valorifice, împotriva statului respectiv, drepturi care decurg din aceste titluri, în special în urma modificării unilaterale și retroactive a condițiilor de împrumut de către acesta.

103. În consecință, trebuie să se precizeze elementele de răspuns care pot fi date instanței de trimitere pentru a stabili locul de executare a acestei obligații care constituie temeiul cererii.

C. Cu privire la stabilirea locului de executare a obligației în litigiu

104. Trebuie să se stabilească dacă, într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal, „locul de executare a obligației în cauză”, în sensul articolului 7 punctul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1215/2012, este cel rezultat din condițiile de împrumut referitoare la obligațiile în cauză sau dacă acest loc se poate schimba în funcție de cesiunile de creanțe legate de aceste obligațiuni ori dacă poate fi vorba despre locul de încasare a dobânzilor de către creditor.

105. Potrivit unei jurisprudențe consacrate¹¹¹, în lipsa desemnării de către părți a locului de executare a obligației în litigiu, acesta trebuie stabilit în conformitate cu legea care guvernează obligația respectivă în funcție de normele de conflict ale instanței sesizate.

106. Astfel cum am descris anterior, emisiunea de obligațiuni supusă legii elene este guvernată de dispozițiile privind *offering circular* (prospectul de emisiune). În acest document, banca centrală elenă este desemnată, în conformitate cu articolul 8 alineatul 6 din Legea 2198/1994, aplicabilă în materie de datorii de stat, în calitate de „*paying agent*”, legea aplicabilă aleasă este legea elenă și „*bond holders*” sunt „*relevant participants of the Bank of Greece Book entry system*”. Deducem de aici că locul de executare a obligației, acela de plată a cupoanelor și de rambursare a capitalului, care constituie temeiul cererii, se află în Grecia, în conformitate cu această Lege 2198/1994. Operațiunea de conversiune a titlurilor reglementate de legea elenă, rezultată din Legea 4050/2012, demonstrează de asemenea că este vorba despre locul de luare a deciziilor privind modalitățile investițiilor și de executare a acestora.

107. În aceste condiții, având în vedere analiza noastră referitoare la calificarea transiterii titlului la purtător în măsura în care aceasta efectuează o cesiune a drepturilor încorporate în titlu, respectiv o cesiune de creanță, considerăm că cesiunile anterioare nu sunt de natură să modifice determinarea locului de executare în sensul articolului 7 punctul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1215/2012¹¹².

109 Ceea ce permite diferențierea cauzei principale de cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 17 iunie 1992, Handte (C-26/91, EU:C:1992:268).

110 Ceea ce permite diferențierea cauzei principale de cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Kolassa.

111 A se vedea în special Hotărârea din 6 octombrie 1976, Industrie Tessili Italiana Como (12/76, EU:C:1976:133).

112 A se vedea prin analogie, în ceea ce privește litigiile privind creanțele care țin de materia „delictuală sau cvasidelictuală”, Hotărârea din 21 mai 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, punctul 35 și jurisprudența citată).

108. Această interpretare este conformă cu cerința de previzibilitate și de securitate juridică, rezultată din considerentul (15) al Regulamentului nr. 1215/2012¹¹³, întrucât conduce la înlăturarea posibilității de a se introduce o acțiune împotriva pârâtului în fața unei instanțe dintr-un stat membru pe care acesta nu ar fi putut să o prevadă în mod rezonabil dacă stabilirea sa ar trebui să depindă de alegerea locului de depunere a titlului, și contribuie la buna administrare a justiției prevăzută în considerentul (16) al acestui regulament.

109. Aceste obiective nu ar putea fi atinse nici în cazul în care locul de executare ar trebui stabilit în funcție de locul de încasare a dobânzilor datorate deținătorului unei obligațiuni de stat¹¹⁴.

110. În consecință, propunem Curții să declare că articolul 7 punctul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1215/2012 trebuie interpretat în sensul că locul de executare a unei obligațiuni de stat este determinat în condițiile de împrumut din momentul emiterii titlului respectiv, în pofida cesiunilor ulterioare ale acestuia sau a executării efective într-un alt loc a condițiilor de împrumut referitoare la plata dobânzilor sau a rambursării capitalului.

V. Concluzie

111. Având în vedere considerațiile care precedă, propunem Curții să răspundă la întrebările preliminare adresate de Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă, Austria) după cum urmează:

„Cu titlu principal:

- o acțiune introdusă de o persoană fizică ce a dobândit obligațiuni emise de un stat membru, împotriva acestuia, prin care se solicită executarea condițiilor de împrumut inițiale sau despăgubirea pentru neexecutarea lor, ca urmare a schimbului acestor obligațiuni cu obligațiuni cu o valoare mai redusă, impus acestei persoane fizice prin efectul unei legi, adoptată în circumstanțe excepționale de legiuitorul național, care a modificat în mod unilateral și retroactiv condițiile aplicabile obligațiunilor prin introducerea în acestea a unei clauze de acțiune colectivă care permite majorității deținătorilor de acțiuni să impună un asemenea schimb minorității, nu ține de «materia civilă sau comercială», în sensul articolului 1 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială.

Cu titlu subsidiar, în cazul în care Curtea va stabili că litigiul ține de «materia civilă sau comercială», în sensul articolului 1 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1215/2012:

- intră în sfera noțiunii «materie contractuală», în sensul articolului 7 punctul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1215/2012, acțiunea prin care dobânditorul de obligațiuni emise într-un stat membru urmărește să valorifice, împotriva statului respectiv, drepturi care decurg din aceste titluri, în special în urma modificării unilaterale și retroactive a condițiilor de împrumut de către acesta.
- articolul 7 punctul 1 litera (a) din Regulamentul nr. 1215/2012 trebuie interpretat în sensul că locul de executare a unei obligațiuni de stat este determinat în condițiile de împrumut la momentul emiterii acestui titlu, în pofida cesiunilor ulterioare ale acestuia sau executării efective într-un alt loc a condițiilor de împrumut referitoare la plata dobânzilor sau a rambursării capitalului.”

113 A se vedea în special Hotărârea din 31 ianuarie 2018, Hofsoe (C-106/17, EU:C:2018:50, punctul 45).

114 A se vedea prin analogie Hotărârea din 18 iulie 2013, ÖFAB (C-147/12, EU:C:2013:490, punctul 41).